

ARKKITEHDIN AMMATTIEETTISET PERIAATTEET 2020

Hyväksytty SAFAn liittovaltuustossa 21.8.2020

Ammattietiikan merkitys

Ammattietiikassa on kysymys ammattikunnan itselleen ja yhteiskunnalle tekemästä periaatteellisesta sitoumuksesta. Ammattietiikka (professional ethics) poikkeaa yleisestä etiikasta siten, että siinä ei keskitytä yleisiin velvoitteisiin tai oikeuksiin vaan tietyn ammatillisen toiminnan ja siihen liittyvän yhteiskunnallisen roolin erityisvaatimuksiin. Arkkitehdilla on työnsä kautta suuri vaikutus elinympäristön laatuun ja viihtyvyyteen. Täten heiltä myös odotetaan vastuullisuutta tässä roolissa. Eettiset ammattisäännöt (professional code of ethics) ovat periaatteita, joihin ammattilaiset yksilöinä ja yhteisönä sitoutuvat, ja joihin pyritään kirjaamaan ammatin erityisluonteesta johtuvat periaatteet. Ammattisäännöt säätelevät ammattilaisten keskinäisiä suhteita, ja ne on myös suunnattu ammattikunnan ulkopuolelle, varmistamaan toiminnan yhteiskunnallinen legitimitetti, oikeutus tai valtuutus. Opiskelijat ovat osa ammattikuntaa.

1§ Vastuullisuus

Arkkitehti edistää kestävä, toimivan ja kauniin elinympäristön toteutumista ja säilymistä.

Arkkitehti kunnioittaa rakennustaidetta, rakennetun ympäristön kerroksellisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja. Arkkitehti pyrkii ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväan elinympäristöön. Arkkitehti pyrkii parantamaan rakentamisen ja ympäristön laatua.

2§ Avoimuus

Arkkitehti toimii rehellisesti ja vuorovaikutteisesti toisten näkemyksiä kuunnellen ja kunnioittaen.

Arkkitehti viestii selkeästi ja havainnollisesti suunnitteluratkaisujen perusteista ja vaikutuksista. Arkkitehti on avoin uusille ajatuksille ja palautteelle. Arkkitehti tuo esille oman ammatillisen näkemyksensä.

3§ Tasa-arvo

Arkkitehti edistää tasa-arvoa yhteiskunnassa ja työelämässä

Arkkitehti toimii tasa-arvoisesti, edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja estää sukupuoleen, seksuaali-identiteettiin, toimintakykyyn, etniseen taustaan, vakaumukseen tai ikään liittyvää syrjintää. Arkkitehti ottaa työssään huomioon myös ne ihmisryhmät, jotka eivät saa ääntään kuuluviin.

4§ Kollegiaalisuus

Arkkitehti toimii yhteistyössä kollegoidensa kanssa heitä kunnioittaen.

Arkkitehti kunnioittaa tekijänoikeuksia, perustaa ammatillisen maineensa omiin ansioihinsa sekä tunnustaa ja tuo aktiivisesti esille muiden osuuden suunnittelussa.

Arkkitehti pyrkii kollegiaaliseen avoimuuteen, yhdenvertaisuuteen ja kannustavaan vuorovaikutukseen. Arkkitehti arvioi kollegansa työtä julkisuudessa asiallisesti ja perustellen. Arviointiin eivät saa vaikuttaa taloudelliset eturistiriidat tai henkilökohtaiset syyt.

5§ Luottamuksellisuus

Arkkitehti kunnioittaa työtehtävässään saamiensa tietojen luottamuksellisuutta.

Työn sisältöön tai vaikutuksiin olennaisesti liittyviä tietoja, joilla olisi todennäköisesti vaikutusta viranomaisen päätöksentekoon, ei kuitenkaan tule salata viranomaiselta.

6§ Riippumattomuus

Arkkitehti ei vastaanota palkkaansa, palkkionsa tai virkatyöhönsä kuulumattomia etuuksia eikä käytä asemaansa väärin.

Arkkitehti kunnioittaa puolueettomuutta kilpailutilanteissa.

Arkkitehti ei ota vastaan tai anna lahjoja, maksuja tai muita etuja, jotka voivat vaikuttaa lahjan saajan päätöksentekoon.

Arkkitehti suhtautuu yritysten tarjoamaan informaatioon sekä vieraanvaraisuuteen harkiten.

Arkkitehti noudattaa SAFAn kilpailusääntöjä ja osallistuu arkkitehtuurikilpailuun suunnittelijana tai palkintolautakunnan jäsenenä vain, jos osallistumisesta ei aiheudu jääviyttä.

Arkkitehti ei toimiessaan kilpailun palkintolautakunnan jäsenenä saa kilpailun aikana eikä myöhemminkään osallistua kilpailun kohteena olevaan hankkeeseen suunnittelijana.

7§ Terve kilpailu ja palkkaus

Arkkitehti harjoittaa reilua kilpailua toimeksiannon hankkimisessa ja kilpailutuksessa sekä edistää oikeudenmukaista palkkausta

Arkkitehti hinnoittelee työnsä realistisesti ja kilpailee reilusti toimeksiannon hankkimisessa eikä havittele toimeksiantajan toiselle suunnittelijalle antamaa työtehtävää.

Työtä vastaanottaessaan hänen tulee ilmoittaa siitä kohteen aiemmalle arkkitehdille ja varmistua siitä, ettei tällä ole samaan kohteeseen liittyviä keskeneräisiä toimeksiantoja eikä toimeksiantajan menettelystä johtuvia epäselvyyksiä tai tekijänoikeudellisia rajoituksia.

Arkkitehti harjoittaa virkatyön ohella omaa ammattitoimintaa vain, jos se ei aiheuta jääviyttä.

Arkkitehti suosii toimeksiantojen kilpailutuksessa laadullisten tekijöiden painotusta ja arkkitehtuurikilpailuja.

8§ Ammattieettisistä periaatteista tiedottaminen

Arkkitehti tiedottaa ammattieettisistä periaatteista sopiessaan toimeksiannosta ja työtehtävistä.

Arkkitehti tuo esiin häntä sitovat ammattieettiset periaatteet ja myös niiden mahdolliset vaikutukset asiakkaaseen ja/tai muihin osapuoliin esimerkiksi palkkioiden ja etuuksien osalta. Työnantajaa suositellaan tiedottamaan työntekijöilleen ammattieettisten periaatteiden velvoittavuudesta esimerkiksi työsopimuksen liitteenä. Ammattieettiset periaatteet ovat nähtävillä Suomen Arkkitehtiliiton verkkosivuilla tai muutoin jäsenten ja sidosryhmien helposti saatavilla.

LIITE

ARKKITEHDIN AMMATTIEETTISTEN PERIAATTEIDEN SOVELTAMISALA JA VAIKUTUKSET

Eettinen valiokunta on muokannut tekstin vuoden 2003 Arkkitehdin ammattieettisten periaatteiden pohjalta:

Nämä Arkkitehdin ammattieettiset periaatteet on tarkoitettu soveltuvin osin liiton jäsenten noudatettavaksi.

Jos näiden ammattieettisten periaatteiden tulkinnasta syntyy epäselvyyttä arkkitehtien keskinäisissä tai arkkitehdin ja hänen toimeksiantajansa välisissä suhteissa tai jos syntyy epätietoisuutta menettelytapojen sopivuudesta ammattitoiminnassa tai arkkitehtuurikilpailuissa, arkkitehdin velvollisuutena on pyytää ennakkopäätöstä liitolta.

Jäsen, joka ei noudata liiton sääntöjä tai niiden nojalla tehtyjä liiton elinten päätöksiä tai toimii vastoin liiton tarkoitusta, voidaan eettisen valiokunnan esityksestä hallituksen päätöksellä erottaa liitosta tai eettisen valiokunnan päätöksellä julistaa määrätyksi ajaksi enintään kahdeksi vuodeksi menettäneeksi 12 §:ssä mainitut jäsenoikeudet (LS 8§).

Jäsen on velvollinen arkkitehdin ammattia harjoittaessaan noudattamaan liiton sääntöjä ja niihin perustuvia liiton elinten päätöksiä. Eettinen valiokunta voi antaa huomautuksen tai varoituksen jäsenelle, joka ei ole noudattanut liiton sääntöjä tai eettisiä periaatteita (LS 11§).

Suomen Arkkitehtiliiton jäsen voi saada huomautuksen tai varoituksen tai hänet voidaan erottaa liitosta tai katsoa menettäneen määräajaksi jäsenoikeutensa edellä mainittujen liiton sääntöjen ja ammattieettisten periaatteiden perusteella, jos hän

1. on selkeästi ja tietoisesti toiminut näiden ammattieettisten periaatteiden vastaisesti ilman hyväksyttävää syytä, tai
2. on toiminut tavalla, joka on vienyt yleisen tai ammattikunnan uskottavuuden siltä, että hän pyrkii toimimaan näiden periaatteiden edellyttämällä tavalla

Arkkitehtitoimintaan liittyvissä eettisissä kysymyksissä voi pyytää kannanottoa SAFAn eettiseltä valiokunnalta.

Eettisen valiokunnan tehtävät

Liiton säännöt 2018:

27§ Eettisen valiokunnan tehtävänä on valvoa liiton toimielinten toimintaa ja tarvittaessa tehdä esityksiä nimittävälle toimielimelle, tehdä esitys hallitukselle liiton jäsenen erottamisesta, päättää jäsenoikeuksien menettämisestä, käsitellä kollegiaalisuusksymyksiä, antaa niihin liittyvissä asioissa lausuntoja, päättää kurinpitotoimista liiton sääntöjä tai eettisiä periaatteita rikkovaa jäsentä kohtaan sekä antaa liittovaltuustolle ja hallitukselle niiden pyytämät lausunnot.

Eettisen valiokunnan ohjesääntö 2018:

Liiton säännöissä määriteltyjen tehtävien lisäksi eettinen valiokunta käsittelee liiton jäsenten hallituksen tai valiokuntien päätöksistä tekemät valitukset, mikäli päätöksistä liittovaltuuston vahvistamien ohjesääntöjen mukaan voi valittaa.

Liiton säännöissä sanotuilla kollegiaalisuusksymyksillä tarkoitetaan liittovaltuuston vahvistamien ammattisääntöjen noudattamista sekä liiton jäsenten keskinäisiä suhteita ja jäsenen toimintaa liittoa tai sen jäsenten ryhmiä kohtaan. Toimeksiantajan ja arkkitehdin väliset, lähinnä toimeksiantosuhdetta (sopimusta) ja palkkiota koskevat kysymykset käsitellään liittovaltuuston tai liiton hallituksen erikseen asettamassa valio- tai toimikunnassa.